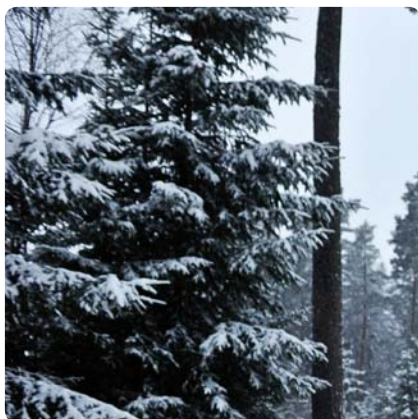

Uppföljning av licensjakten efter varg 2011

Förhållandena under jakten

RAPPORT 6463 • NOVEMBER 2011

Uppföljning av licensjakten efter varg 2011

Förhållandena under jakten

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: CM Gruppen AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00, fax: 010-698 10 99

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-6463-1

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2011

Tryck: CM Gruppen AB, Bromma 2011

Omslagsfoto: Scanpix

Förord

Under januari 2010 genomfördes den första licensjakten på varg i Sverige i enlighet med de riktlinjer för en ny rovdjursförvaltning som riksdagen beslutade om den 21 oktober 2009 (prop. 2008/09:210, bet 2009/10:MJU8, rskr 2009/10:7). Med ledning av erfarenheterna från denna första licensjakt beslutade Naturvårdsverket den 17 december 2010 om den andra licensjakten efter varg under 2011. Tjugo vargar skulle få fällas, fördelade på sex län. Villkoren för jakten ändrades i vissa avseenden jämfört med den första jakten.

Så som vid föregående års licensjakt har Naturvårdsverket nu följt upp licensjakten efter varg under 2011. Uppföljningen visar att jakten även detta år genomfördes på ett sätt som motsvarar kraven i Naturvårdsverkets beslut om jakten. Krav som syftar till att jakten ska äga rum under strängt kontrollerade former. Lärdomar från den första licensjakten ledde till att 2011 års jakt enligt mångas bedömning kom att få ett lugnare förlopp.

De många protestmail som inkom till de olika länsstyrelserna, alla överklaganden av beslutet om vargjakten till Naturvårdsverket och det faktum att minst en jaktledare och en skytt har blivit hotade, visar att beslutet om att förvalta vargstammen genom licensjakt är kontroversiellt. Omfattande förberedelser i form av informationsträffar, seminarier, skjutövningar med mera på regional nivå, samt jägares förberedelser och överenskommelser att inte sätta hårt mot hårt vid direkta konfrontationer ser Naturvårdsverket som ett gott agerande för att genomföra en väl planerad jakt och undvika konflikter under jaktens genomförande.

Den temporära begränsningen av vargstammen är hävd och tänkbara former för jakt efter varg utreds. Därmed kommer förutsättningarna för vargjakt sannolikt att se annorlunda ut under nästa år. Erfarenheter från denna och tidigare utvärderingar av licensjakten är dock fortsatt viktiga för framtida arbete med jakt som förvaltningsåtgärd för den svenska vargstammen.

Till dem som har bidragit med underlag till rapporten riktas ett särskilt tack. Det gäller bland annat de som medverkat vid uppföljningar och i intervjuer i olika sammanhang.

Uppföljning har genomförts av konsulterna Olle Svanberg och Inger Vilborg. De svarar själva för undersökningens utformning och rapportens innehåll.

Naturvårdsverket i augusti 2011

Anna Helena Lindahl

Innehåll

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	7
SUMMARY	9
LICENSJAKT PÅ VARG – ANDRA ÅRET	11
Lärdomar från första årets jakt	11
2010 års jakt fungerade väl ...	11
... men skulle kunna bli bättre	11
Regler för 2011 års jakt – kortare jakttid, färre vargar	12
En månad, 20 vargar	12
Inga terrängmotorfordon	13
Egen telefonlinje för media och allmänhet. Rov-SMS	13
Jaktledarens ansvar	16
Skärpta och tydligare villkor	16
Rekommendationer och information	16
I FOKUS: FÖRHÅLLANDEN UNDER OCH EFTER JAKTEN	17
Intervjuer och rapporter	18
Jaktledare, besiktningsmän och rovdjurshandläggare	18
Rapporter, studie- och informationsmaterial	18
2011 ÅRS JAKT – GENOMFÖRANDE	19
7 215 jägare anmälda – färre jagade	19
Samma organisation som i fjol	19
Snabbt avklarad – ingen överskjutning – lugnare jakt	20
Inga tecken på illegal jakt	20
Aktivister mot vargjakten	21
KONTROLL FRÅN REGISTRERING TILL OBDUKTION	22
Jaktledarna och många jägare registrerade	22
Ansvarskännande och respekterade jaktledare	22
Förbättrad kommunikation – mer personal	22
Fler telefonnummer	22
Rov-SMS	23
Sambandscentraler och jaktradioapparater	23
Dubblrad personal	23
Länsstyrelser och jaktledare nöjda	23
Alltför snabb rapport till media ett problem	24
Avspårning utan skoter	24

Besiktning av fällda djur. Eftersök	25
Bakspårning kontrollerar jakten	25
Inga söndertrampade spår	26
Eftersök utan anmärkning	26
Stora avstånd	26
Kontroll via blanketter	26
SKYTTEL – ÅTTA VARGAR FÄLLDA AV FÖRSTA SKOTTET, FEM AV ANDRA	28
Ingen tillsyn utöver besiktning	29
Fällda vargar obduceras för kontroll och information	29
Bättre hantering i år	29
Elva hanar, åtta honor	30
INFORMATION OCH ANDRA FÖRBEREDELSE	31
Myndigheternas information om jakten	31
Vargseminarium i västra Götaland	31
Viltskadecenter utbildar besiktningsmän	32
Jägarorganisationerna – infoträffar och skjutövningar	32
Omfattande förberedelser i jaktlagen	33
JÄGARE, BESIKNINGSMÄN, MEDIA OCH ALLMÄNHET	34
Jakt av intresse eller plikt?	34
Många protester via E-post	35
Namn men inte adress och telefon	35
Sensationsjakt och intresse – olika infallsvinklar hos media	36
2011 ÅRS NYA BESTÄMMELSER OCH KOMMANDE JAKT	37
Kritik rörande tilldelning	37
Skoterförbudet irriterade	38
Jakttiden – positiv på kontoren, negativ i skogen	38
Jaktledarna noga med bestämmelserna	39
Synpunkter och önskemål inför kommande jakt	40
Riktad jakt hellre än slumpmässig avskjutning	40
Ändra reglerna för eftersök	40
Förtydliga och sammanfatta jaktbeslutet	40
Undvik krock mellan jakt och märkning och inventering	41
Förenkla blanketthanteringen	41
Bättre märkning av skinn och flådda kroppar	41
Stöd till jaktledare	41
Sekretess	41
KÄLLFÖRTECKNING	42
Tryckta källor	42
Myndigheters beslut och rapporter	42
Övrigt	42
Webb-material	42

Sammanfattning

Licensjakten efter varg 2011 har följts upp på samma sätt som förra årets jakt, det vill säga i första hand genom intervjuer med berörd personal vid länsstyrelserna, besiktningsmän och jaktledare och med länsstyrelsernas rapporter om jakten som ytterligare underlag.

Uppföljningen visar att jakten också detta år genomfördes på ett sätt som motsvarar kraven i Naturvårdsverkets beslut om jakten, krav som syftar till att jakten ska äga rum under strängt kontrollerade former. Villkoren för jakten hade förtydligats i flera avseenden.

Särskilda telefonnummer för dels rapportering av fällda eller påskjutna vargar, dels information om återstående tilldelning fanns i samtliga berörda län. Också för media och allmänhet fanns särskilda nummer. Dessutom erbjöd Naturvårdsverket länsstyrelserna och jaktledarna att använda ett SMS-system, Rov-SMS, för en effektivare information om den aktuella tilldelningen, liksom för tillfällig eller definitiv avlysning av jakten.

Sammantaget medverkade lärdomar från den första licensjakten till att 2011 års jakt enligt mångas bedömning kom att få ett lugnare förlopp. Till det bidrar också omfattande förberedelser i form av informationsträffar, seminarier, skjutövningar med mera i jägarorganisationernas regi, liksom noggrann planering inom deltagande jaktlag.

Jakten inleddes den 15 januari och avslutades den 15 februari. Större delen av de 20 tilldelade djuren fälldes under den första veckan, och jakten kunde därefter avlysas i flera av jaktlänen. Ingen överskjutning förekom. 19 av 20 tilldelade djur fälldes.

Såväl jaktledare som besiktningsmän och länsstyrelsetjänstemän bedömer skyttet som säkrare i år. Leveransen av fällda djur till SVA fungerade mycket bra, och hanteringen av kropparna har förbättrats, men är ännu inte helt tillfredsställande. I vissa fall saknades tåben eller delar av tåben, liksom svanskotor.

Från länsstyrelsernas och tjänstemännens sida bedöms sambandet med jaktledare och jägare ha fungerat bra över lag. Samtliga intervjuade jaktledare bedömer också kontakterna med länsstyrelser och besiktningsmän före och under jakten som bra eller mycket bra.

Villkoren för årets jakt innehöll ett förbud mot att använda skoter för avspårning. Tillsammans med den minskade tilldelningen av djur är skoterförbudet det moment i villkoren som väckt starkast reaktioner bland jägarna.

Den senarelagda jaktstarten uppskattades allmänt av länsstyrelsernas personal och av flertalet besiktningsmän, eftersom det gav mer tid för förberedelser. Många jaktledare och jägare beklagade däremot att man inte kunde använda helgerna för jakt.

Under intervjuerna framfördes flera önskemål och synpunkter inför kommande jakter. Många ansåg att en riktad jakt mot framför allt skadegörande individer eller revir skulle vara att föredra framför slumpmässig avskjutning. Det skulle också göra det möjligt att spara individer och revir med värdefulla gener.

Man önskade också tydligare skoterregler, förtydligande och sammanfattning av Naturvårdsverkets jaktbeslut och förenklad blanketthantering. Med hänsyn till att de som fäller vargar och även deras familjer ibland utsätts för hot önskade man också generell sekretess för skyttarnas namn.

Summary

Like last year's hunt, the 2011 quota-regulated wolf hunt was evaluated primarily through interviews with relevant county administrative board personnel, inspectors and leaders of the hunt, supplemented by county administrative board hunting reports.

The evaluation showed that this year's hunt, too, was conducted in a manner that complied with the requirements contained in the Environmental Protection Agency decision regulating the hunt. These requirements are intended to ensure that the hunt will be conducted under strict control. This year's provisions were clearer in several respects.

There were special telephone numbers in every county for reporting wolves shot or killed, and for obtaining information regarding how much of the respective county's quota remained. There were also special numbers for media and the public. In addition, the Environmental Protection Agency offered county administrative boards and leaders of the hunt the opportunity to use an SMS system, *Rov-SMS*, to obtain more efficient information on the current quota, as well as any temporary or permanent suspension of the hunt.

The general consensus was that the lessons learned from the first quota-regulated hunt resulted in the 2011 hunt being a more orderly process. Other contributing factors included preparations in the form of information meetings, seminars, shooting practice and other activities by the hunters' organizations, as well as careful planning within the various hunting parties.

The hunt commenced on 15 January, and ended on 15 February. Most of the 20-wolf quota was killed in the course of the first week, enabling the hunt to be subsequently suspended in many of the counties where it had been taking place. No above-quota shooting occurred. 19 out of 20 wolves were killed.

The leaders of the hunt, inspectors and country administrative board functionaries all considered the shooting to be safer this year. The delivery of the wolves killed to the National Veterinary Institute (SVA) worked very well, and the handling of the dead animals represented an improvement, but was still not satisfactory. In certain cases, toe bones or parts of toe bones were missing, as were caudal vertebra.

According to the county administrative boards and their functionaries, communication between the leaders of the hunt and the hunters generally worked well. All leaders of the hunt interviewed also deemed contacts with the county administrative boards and inspectors before and during the hunt to be good or very good.

The terms for this year's hunt included a prohibition of snow mobiles for tracking. This point, together with the reduced hunting quota, generated the strongest reactions amongst hunters.

The fact that commencement of the hunt was scheduled on a later date was also generally appreciated by county administrative board personnel and most of the inspectors, as this provided more time for preparation. Many leaders of the hunt and hunters, however, repined not being able to use the weekends for hunting.

During the interviews, several opinions and suggestions were made for future hunts. Many respondents felt that a targeted hunt for animals responsible for damage, or in territories where incidents of damage have taken place, would be preferable to random shooting. This would also make it possible to exempt individuals with desirable genetic traits, or territories where these animals live.

There were also requests for clearer snow mobile rules, more clarification, and a summary of the decisions of the Environmental Protection Agency regarding hunting, and simplified processing of forms. In light of the fact that hunters (and even families of hunters) who shoot wolves are sometimes the target of threats, there should be a general rule against revealing the names of the hunters in question.

Licensjakt på varg – andra året

Den 17 december 2010 beslutade Naturvårdsverket om den andra licensjakten efter varg. Jakttiden bestämdes till 15 januari – 15 februari 2011. Tjugo vargar skulle få fällas i Dalarnas, Gävleborgs, Västra Götalands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län. Nyheter och förtydliganden i beslutet byggde bland annat på lärdomar från första årets jakt.

Lärdomar från första årets jakt

Licensjakten 2010 följdes upp med avseende på främst förhållandena under jakten. Det gällde särskilt jaktens organisation, kommunikationen mellan länsstyrelse och jägare, tillsynen, kvaliteten på skyttet och kvaliteten på inlämnade vargkroppar. Syftet med uppföljningen var bland annat att få underlag för kommande jaktbeslut. Uppföljningen redovisas i rapporten *Licensjakten efter varg 2010 – genomförande och utfall*. Naturvårdsverket Rapport 6408, januari 2011.

2010 års jakt fungerade väl ...

En slutsats av uppföljningen var att jakten i huvudsak fungerade väl och i enlighet med Regeringens och Naturvårdsverkets intentioner. De jaktliga förhållandena var delvis optimala med goda snöförhållanden. Jägarna bedömdes vara väl förberedda och organiserade. Jakten genomfördes snabbt. Det innebar att vargreviren bara stördes kortvarigt.

De detaljerade villkoren för jakten uppfattades av jaktledare och besiktningsmän som realistiska och väl motiverade. De utgjorde ett bra stöd för att genomföra jakten och hantera de situationer som de olika befattningshavarna kom att möta. Villkoren bedömdes också ha följts i huvudsak. Därför ansåg Naturvårdsverket att det bara behövdes begränsade justeringar i villkoren för 2011 års jakt.

... men skulle kunna bli bättre

Trots den huvudsakligen positiva bedömningen av den första jakten visade uppföljningen på ett antal faktorer som borde förbättras.

Dit hör risken för överskjutning, som borde minskas ytterligare, bland annat genom ett än bättre samband mellan jägare och länsstyrelse. I uppföljningen pekade man till exempel på att de aktuella telefonlinjerna stundtals var upptagna av media och en intresserad allmänhet, något som ibland kunde fördröja kontakterna med jägarna.

I Värmlands län prövades ett system med SMS-information om den aktuella tilldelningen av djur, avlysning av jakten med mera som visade sig fungera väl.

Skottstatistiken och obduktionen av fällda vargar, liksom antalet eftersök av påskjutna djur visade att skyttet inte fungerade som det borde. Sex vargar blev skadskjutna och avlivade under eftersök. Många påskjutningar visade sig vara bomskott utan allvarligare följder än avbrott i jakten och merarbete för jägarna och besiktningsmännen. Sammantaget pekade detta på att skyttet behövde förbättras.

Det hände också att besiktningen och särskilt eftersöken försvårades genom att vargspåren runt skottplatser och fallplatser trampades sönder.

Gränsdragningen mellan att söka vargspår med motorfordon för jakt under jaktdagarna och att observera vargspår av någon annan anledning dagarna före jakten uppfattades inte som helt tydlig. Skrivningarna om undantag från det generella förbudet mot att använda motorfordon vid jakt behövde därför förtydligas.

Slutligen fanns det enligt Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) en del övrigt att önska i fråga om kvaliteten på insända vargkroppar. Vissa kroppsdelar saknades på en del djur. Här behövdes bättre information.

Regler för 2011 års jakt – kortare jakttid, färre vargar

Inför vargjakten 2010 gav Naturvårdsverket vargforskningsprojektet Skandulv vid Sveriges Lantbruksuniversitet, i uppdrag att utreda olika aspekter av licensjakt efter varg i Sverige och de möjliga konsekvenserna av en sådan jakt för den skandinaviska vargpopulationen. Skandulv skulle också ge förslag till utformning av en licensjakt som motverkar dels en hög täthet av varg i Mellan-sverige, dels den dåliga genetiska statusen i den skandinaviska vargpopulationen.

En motsvarande rapport från Skandulv redovisades i december 2010. Tillsammans med uppföljningen av jaktens genomförande låg den till grund för beslutet om 2011 års licensjakt, liksom de villkor och rekommendationer som beslutet omfattar.

En månad, 20 vargar

Skandulvs rapport rekommenderade en jakt på utvalda revir kombinerad med en slumpmässig jakt. Kända revir med invandrade vargar och första generationens avkomma till sådana invandrade vargar borde undantas från jakt. Med hänsyn till att vargstammens tillväxt varierar starkt och slumpmässigt mellan åren ansåg forskarna det inte möjligt att ange en exakt siffra för en lämplig beskattning av stammen, utan lämnade två intervall vid olika procentuell tillväxt. Naturvårdsverket valde försiktigtvis det lägre intervallet och bestämde tilldelningen till 20 djur.

Med hänsyn till den första jaktens snabba förlopp och önskan att minimera störningen i vargreviren satte Naturvårdsverket jakttiden till 15 januari – 15 februari. Detta skulle också ge mera tid för förberedelser hos myndigheter och jägare.

De områden där jakten skulle få bedrivas var liksom året före Dalarnas (6 djur), Gävleborgs (3 djur), Västra Götalands (2 djur), Värmlands (6 djur) och Örebro län (3 djur). Dessutom skulle en varg få skjutas i Västmanlands län där man nu observerat föryngningar under tre år i rad.

Tilldelningen minskade för samtliga län utom Gävleborgs län. I Dalarnas och Gävleborgs län undantogs vissa områden från jakt med anledning av genetiskt viktiga vargar, och i Västra Götalands län pekades särskilda jakt-

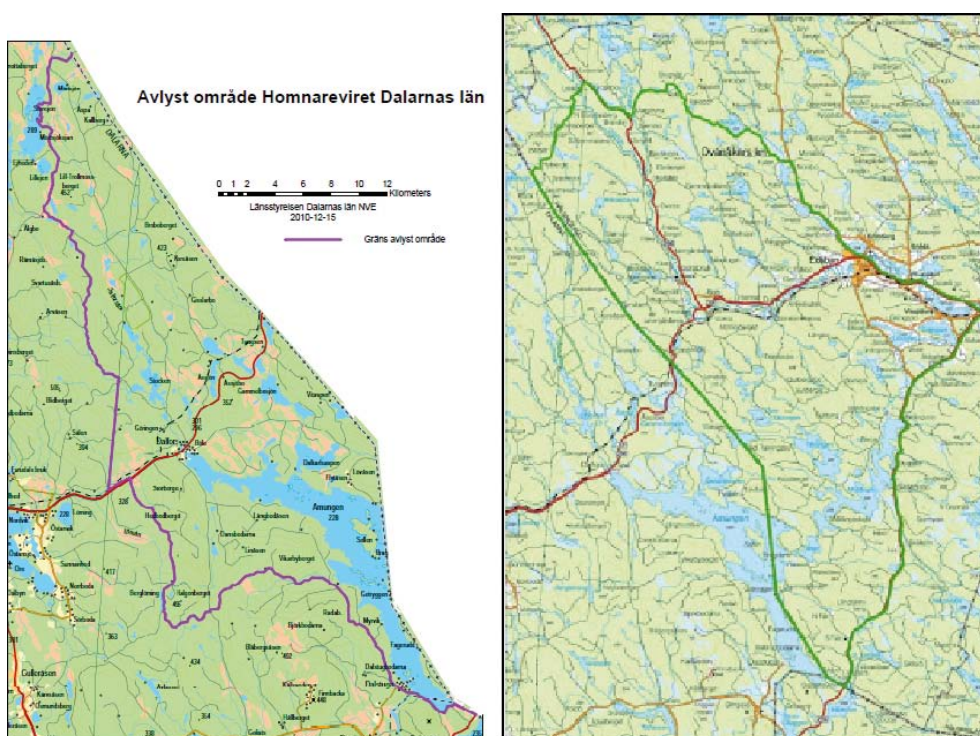
områden ut. När det visade sig att avkomman till en invandrad varg etablerat sig i ett revir i Värmland (Skugghöjdens revir) undantogs också det reviret från jakt i ett tilläggsbeslut. I Dalarna och Örebro län gjordes en områdesindelning under jakten. Kartorna över undantagna områden och områdesindelning är hämtade ifrån Naturvårdsverkets beslut om licensjakt efter varg 2011.

Inga terrängmotorfordon

Från och med dagen före jakten till dess att den avlysts var det enligt Naturvårdsverkets beslut tillåtet att söka spår från motorfordon på vägar som finns på Lantmäteriets terrängkarta i skalan 1:50 000. I motsats till den första jakten fick däremot terrängmotorfordon, det vill säga huvudsakligen snöskotrar, inte användas. Det påpekades också särskilt att det inte får finnas ammunition i vapnets magasin när man transporterar det i ett motordrivet fortskaffningsmedel. Genom underhandskontakter med Naturvårdsverket fick länsstyrelserna besked om att skotrar fick användas på oplogade vägar för att sätta ut passkyttar.

Egen telefonlinje för media och allmänhet. Rov-SMS

I beslutet anges också telefonnummer för dels rapportering av fällda eller påskjutna vargar, dels information om återstående tilldelning. I samtliga län utom Värmlands gavs också särskilda telefonnummer som media och allmänheten kunde använda för att få information om jaktens förlopp och frågor i övrigt kring jakten.

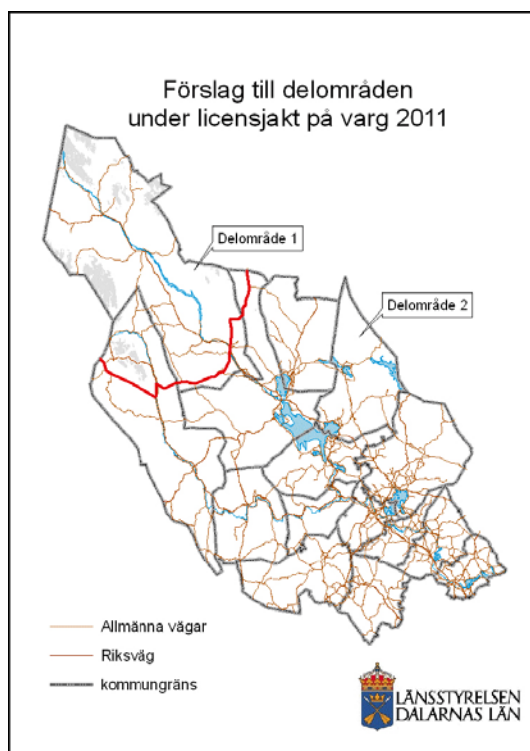
Undantagna områden i Dalarnas, respektive Gävleborgs län för Homnareviret.

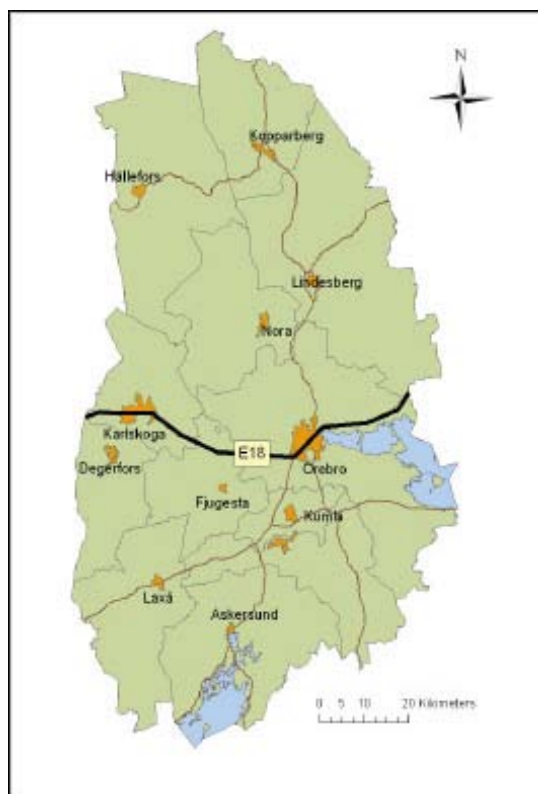
Undantaget område i Gävleborgs län för Galvenreviret.

Undantaget område i Värmlands län för Skugghöjdenreviret.

Områdesindelning under licensjakten efter varg 2011 i Dalarnas län.

Områdesindelning under licensjakten efter varg 2011 i Örebro län.

Dessutom erbjöd Naturvårdsverket länsstyrelserna och jaktledarna att använda ett SMS-system, Rov-SMS, för en effektivare information om den aktuella tilldelningen, det vill säga återstående djur, liksom tillfällig eller definitiv avlysning av jakten.

Jaktledarens ansvar

Uppföljningen av förra årets jakt ledde till förtydliganden av villkoren för jakten i flera andra avseenden. Jaktledarnas ansvar för information till de deltagande jägarna om jaktvillkor, kommunikation, försäkringar, vapen och krav på skjutskicklighet med mera beskrevs mer utförligt. Jaktledaren skulle särskilt påpeka risken för skadskjutning vid skott på långt håll och uppmana till rena sidoskott på stillastående djur.

Skärpta och tydligare villkor

Reglerna om tillåtna jaktmedel förtydligades också i beslutet genom att det gav direkt besked om vilka vapen som fick användas i stället för enbart en hänvisning till Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd.

Besiktningen var ett annat område som beskrevs mer ingående. Det gällde till exempel besiktningsmannens tillträde till skottplatsen eller fallplatsen och att det fällda djuret ska vara intakt vid besiktningen. Jaktledaren uppmanades också att underlätta för besiktningsmännen genom att se till att vargspåren vid fallplatsen/skottplatsen inte trampas sönder.

Ytterligare detaljer gavs också i fråga om djurkropparnas tillstånd när de lämnas till SVA.

Osäkerhet vid förra jakten om avräkningen av djur som skjuts i ett jaktområde men faller i ett annat, föranledde också förtydligande.

Liksom inför den första licensjakten påpekades i beslutet att jakt som bedrivs mot givna villkor sker i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen. Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 respektive 44 § jaktlagen (1987:259). För jaktbrott kan även den dömas som förfarit med oaktsamhet.

Rekommendationer och information

Utöver de direkta jaktvillkoren innehöll beslutet om 2011 års jakt liksom det tidigare beslutet en rad rekommendationer, till exempel om åtgärder för att minska risken att sändarmärkta vargar fälls och om inrapportering av observationer av vargpar och flockar.

Dessutom informerades om annan aktuell lagstiftning, om länsstyrelser och andra myndigheters åtgärder i samband med jakten och det samråd som föregått beslutet.

Förekomsten av varg i Sverige och på den skandinaviska halvön, vargstammens status 2009–2010, föryngringar av varg, illegal jakt och Skandulvs forskningsrapport om hur licensjakten borde bedrivas hörde till de ämnen som togs upp som bakgrund till beslutet, liksom de juridiska förutsättningarna för jakten.

I fokus: förhållanden under och efter jakten

En viktig förutsättning för licensjakten efter varg är att den bedrivs under strängt kontrollerade former. Det understryks i regeringens proposition (2008/2009:210) om en ny rovdjurspolitik, som i sin tur hänvisar till Art- och habitatdirektivets artikel 16. 1.e. Kravet har kommit till uttryck i 23 c § jaktförordningen (1987:905). De villkor som ges i beslutet syftar till att så ska bli fallet.

Vår uppföljning inriktas i första hand på hur jakten har genomförts med avseende på dessa villkor. Det innebär att vi huvudsakligen har studerat förhållandena under och efter jakten. Det har då gällt till exempel jägarnas och jaktledarens agerande, kommunikationen mellan jägare och länsstyrelse, jaktledarnas insatser, besiktningsmännens arbete och kvaliteten på de vargkroppar som levererats till SVA.

En förutsättning för att jakten bedrivs enligt villkoren är att de deltagande jägarna är väl införstådda med dem. Det är syftet med jaktledarens informationsansvar. Men också andra former av information och förberedelser kan bidra till en villkorsenlig jakt. Det gäller till exempel information från berörda myndigheter, insatser av jägarorganisationerna och förberedande möten i jaktlagen. Vi har därför också tagit upp sådana förberedelser för jakten liksom eventuell träning i skytte.

Ett uttalat syfte med licensjakten är att den ska bidra till att öka acceptansen för varg i landet. En utvärdering av sådana effekter kräver en helt annan uppläggning och omfattning än vad som är möjligt inom ramen för denna uppföljning. Vi har ändå ställt en del frågor om jägarnas, allmänhetens och medias intresse för och inställning till jakten som den har uppfattats av våra informanter och som framgår av länsstyrelsernas rapporter.

Med hänsyn till eventuella kommande jaktbeslut redovisar vi avslutningsvis synpunkter och förslag till justeringar eller ändringar av villkor för jakten och jaktens inriktning.

Frågor om genetisk data och social status för fällda vargar redovisas i rapporten *Licensjakt varg 2011. DNA-analyser och inventeringsdata*. Underlagsrapport till Naturvårdsverket från Viltskadecenter 2011. Därför behandlas de inte i denna uppföljning.

Intervjuer och rapporter

Jaktledare, besiktningsmän och rovdjurshandläggare

Underlaget för uppföljningen består till övervägande del av intervjuer med ett antal av de chefer, rovdjurshandläggare och kontaktpersoner vid länsstyrelserna som varit engagerade i förberedelserna för jakten och under jakten, en jaktledare i varje aktuellt län och flertalet besiktningsmän. En representant för vardera Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund – Landsbygdens jägare har också lämnat sina berättelser och synpunkter. Slutligen har en av Naturvårdsverkets handläggare för rovdjursfrågor berättat om Naturvårdsverkets arbete med licensjakten.

Rapporter, studie- och informationsmaterial

Länsstyrelserna i de län där jakt har fått bedrivas har av Naturvårdsverket haft i uppdrag att rapportera om hur vargjakten har genomförts. Dessa rapporter har utgjort ett underlag till uppföljningen, liksom besiktningsblanketterna med uppgifter om varje fälld varg och påskjutningar som resulterat i eftersök. Vi har också tagit del av SVA:s rapport om obduktion av samtliga fällda vargar.

Viltskadecenter har genomfört utbildning och gett ut instruktioner för besiktningsmän som vi tagit del av, liksom Jägareförbundets studiematerial om varg och vargjakt och deras information i ämnet via media. Vi har också fått ta del av anteckningar från en jägarträff om vargjakten.

2011 års jakt – genomförande

7 215 jägare anmällda – färre jagade

Liksom vid förra licensjakten behövde bara jaktledare registrera sig för jakten, och liksom då registrerade sig ett stort antal jägare ändå. Men antalet registrerade blev betydligt lägre. Och liksom förra året var det ännu färre som verkligen jagade. Ingen bedömning av det totala antalet jagande har gjorts, men för Dalarnas del räknar länsstyrelsen med ca 1 500 jagande mot ca 2 000 förra året.

Orsakerna till det lägre deltagandet i jakten är flera enligt våra intervjuer. Oftast framhålls besvikelsen bland jägarna över den lägre tilldelningen av varg. Den ledde i flera län till uppmaningar till bojkott av jakten – anonyma eller inom ramen för en jägarorganisation. Två stora markägare i Västmanland stängde också i protest av sina skogsbilvägar med bommar och underlät att ploga vägar som annars brukar hållas öppna. Här var också relativt få jägare ute. Man ansåg det inte lönt med endast en varg tilldelad. Ett motiv för att inte jaga som hördes på en del håll var att staten själv fick ta hand om ”varg-explosionen”.

I bland annat Dalarna noteras att uppslutningen i vissa jaktlag inte var fulltalig. Vissa lag jagade inte alls. I allmänhet ser det dock inte ut att ha förekommit någon organiserad bojkott. Varje jägare valde att delta eller inte.

Andra orsaker till lägre deltagande bedöms av våra informanter vara olämpligt väder, att jakten på grund av snöförhållandena ofta var strapatsrik, och att den mist sitt ”nyhetsvärde”. Några förmodade att också sådana skäl kunde dölja sig bakom bojkottetiketten.

Från Örebro län rapporteras ett stort intresse för jakten, även om också här färre jagade. I Gävleborgs län bedöms antalet jagande ha varit lika stort som föregående år.

Samma organisation som i fjol

I stor utsträckning organiserades och genomfördes jakten på samma sätt som i fjol. Man samverkade mestadels i storlag under en jaktledare – i regel med biträdande jaktledare för delar av storlagen. I vissa fall inleddes jakten i mindre lag, som gick samman när en varg spårats. Mellan de mer omfattande jaktinsatserna förekom till exempel vakjakt med ett mindre antal jägare. Även jaktlag som fortfarande höll på med älgjakt, planerade att skjuta varg om man träffade på någon.

Organisationen med storlag som kan delas upp i mindre lag med egna jaktledare, liksom mindre lag som går ihop till ett större med hänsyn till hur jakten utvecklas ger ett intryck att det faktiska ansvaret under någon del av jakten kan vara oklart. Detta styrks av en besiktningsman som noterade hur man in i ett jaktområde förberedde sig för att kunna fortsätta jaga även om man fällt en varg. Vargen skulle då anses vara fälld i ett annat lag. Jaktledarskapet kan alltså få glida mellan olika personer efter hur jakten utvecklas.

I princip bedrevs jakten genom inledande avspårning med bil på vägnätet och därefter skidåkning eller pulsning efter påträffade vargspår. Passkyttar sattes ut. Erfarenheterna från förra årets jakt ledde bl.a. till att man i vissa jaktlag gick ut flera skidåkare i bredd i ett spår för att få vargarna att röra sig ut från såten. I några av de stora jaktlagen delade man upp arbetet så att en grupp spårade medan huvuddelen av styrkan avvaktade i jaktstugorna, beredd att rycka ut vid behov. I ett fall redovisas att man jagade med drivande hundar.

Snöförhållandena varierade, men från de flesta håll rapporteras djup lössnö, som ibland inte gjorde det möjligt att ta sig fram i terrängen annat än till fots med eller utan snöskor. I övrigt var det skidor som gällde. I de sydligare områdena rådde blötsnö som minskade framkomligheten. Bedömningen av spårförhållandena varierar mellan informanterna från goda till mycket dåliga, också i samma län.

Snabbt avklarad – ingen överskjutning – lugnare jakt

I Gävleborgs län avlystes jakten redan första dagen. Då hade de tre tilldelade vargarna fällts. Dalarnas sex vargar fälldes på två dygn. I Örebro län fylldes kvoten inom en vecka, i Värmlands inom en dryg vecka. Västra Götalands län avlyste jakten efter tre veckor. Den varg som tilldelats Västmanlands län fälldes inte. Därför pågick jakten där till den 15 februari.

Ingen överskjutning inträffade. Det innebär att nitton av de tilldelade tjugo vargarna fälldes.

Såväl länsstyrelsernas tjänstemän som besiktningsmän och jaktledare vittnar om en lugnare jakt denna gång. Skälen till det är förmodligen flera – färre jägare, på flera håll något mindre intresse från media, inte så stark kyla, erfarenheter från förra jakten och kanske bättre förberedelser.

Inga tecken på illegal jakt

Det rapporteras inga belägg för illegal jakt under licensjakten från något av jaktlänen. Tips om fällda vargar som inte rapporterats har inte kunnat bekräftas. En besiktningsman utgår från att viss illegal jakt förekommer annars, men att det rimligen inte kan hända ofta utan att besiktningsmännen skulle höra eller notera något, eftersom de rör sig mycket i områdena under sitt inventeringsarbete.

Aktivister mot vargjakten

I några områden i Dalarna stördes jakten av jaktmotståndare som redan dagen före jakten hade meddelat sina planer till media. Länsstyrelsen och polisen upprättade ett kontaktnät för att kunna avstyra eventuella störningar. Aktivister dök också upp på skottplatser när vargar fällts. De hittade platserna med hjälp av länsstyrelsens rapportering. Rapporteringen kommer enligt länsstyrelsen att ändras till nästa jakt för att undvika konfrontationer i skogen.

I Värmland förekom det att maskerade personer åkte runt i bil och tutade för att störa jakten.

Jakten i Västra Götalands län i ett område som gränsar till Norge drog till sig 10–15 aktivister från Norge. De åkte omkring i bil och tutade, gick längs passlinjer och slog i träd, hojtade och fotograferade skyttarna. De tältade i området och fällde träd och ställde till skadegörelse.

Kontroll från registrering till obduktion

Jaktledarna och många jägare registrerade

För varje jakttillfälle ska en ansvarig jaktledare vara utsedd på förhand. Jaktledaren är länken mellan myndigheterna och jägarna, och ska se till att information från myndigheterna kommer fram till jägarna, liksom att information om jaktutfallet kommer fram till myndigheterna.

Innan jakten inleds ska jaktledaren informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten och vad som i övrigt gäller. Minst en gång i timmen ska jaktledaren ta reda på hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där jakten bedrivs. I årets beslut från Naturvårdsverket hade jaktledarnas ansvar beskrivits mer detaljerat än tidigare.

Trots att Naturvårdsverket hade gjort undantag från skyldigheten för varje jägare att registrera sig för jakten och bara krävde registrering av jaktledarna, hade som nämnts ändå ett stort antal jägare registrerat sig. Ett skäl för detta kan vara att man härigenom har möjlighet att även jaga ensam om tillfälle skulle ges.

Ansvarskännande och respekterade jaktledare

De flesta jaktledarna var de samma som vid fjolårets jakt. Våra informanter på länsstyrelserna och bland besiktningsmännen talar om erfarna, ansvars-kännande och respekterade jaktledare.

Förbättrad kommunikation – mer personal

Fler telefonnummer

Med erfarenheter från den första licensjakten ibland alltför belastade telefonlinjer hade länsstyrelserna på olika sätt ökat möjligheterna till snabb kommunikation med jaktlagen. Framför allt hade man särat på ingångarna för media, rapporter om fällda och påskjutna djur och besked om återstående tilldelning. De flesta länsstyrelser hade olika telefonnummer för de skilda ändamålen. Det fungerade för det mesta bra, även om det hände att folk inte respekterade uppdelningen eller helt enkelt blandade ihop numren. Länsstyrelsen i Västergötland ser ett system med knappval som en möjlig lösning för kommande jakter.

Tilldelningstelefonerna utgjordes i några län av röstbrevlådor där meddelandet ändrades kontinuerligt. Telefonerna för rapportering av fällda djur kunde på vissa håll ta emot flera samtal åt gången genom vidarekoppling, medan man på andra håll försökte effektivisera rapporteringen genom fastställda formulär.

Rov-SMS

Naturvårdsverket erbjöd länsstyrelserna en möjlighet att ansluta sig till en SMS-tjänst, Rov-SMS. Tanken var att jaktledarna skulle kunna nå snabbt med besked om jakten, särskilt om fällda vargar, avlysning av jakten, återstående tilldelning etcetera.

Jaktledarna, berörda tjänstemän vid länsstyrelserna och även en del jägare anslöt sig till tjänsten som visade sig fungera väl och blev mycket uppskattad. Länsstyrelsen i Dalarnas län berättar att man genom kungörelse i dagstidningarna uppmanade jägarna att ansluta sig till tjänsten.

Länsstyrelsen bedömer att SMS var en avgörande faktor för att förhindra överskjutning. Flera jaktlag hade till exempel varg i såten när jakten avlystes genom Rov-SMS. Med enbart tilldelningskontroll en gång i timmen hade risken för överskjutning varit påtaglig.

Länsstyrelsen i Örebro meddelar att man flera gånger fick påpeka att Rov-SMS utgjorde ett komplement till tilldelningstelefonen, men inte ersatte skyldigheten att kontrollera tilldelningen via telefon en gång per timme.

En jaktledare anser att kraven på kontroll varje timme borde kunna mildras.

Sambandscentraler och jaktradioapparater

I de stora jaktområden som saknar täckning av mobilnät ordnade jägarna kontakter via sambandskedjor med jaktradioapparater och andra typer av kommunikationsutrustning. En besiktningsman menar att flertalet jägare har tillgång till Sveriges modernaste kommunikationsutrustning.

Kravet på jaktledarna att snarast rapportera påskjutna eller fällda vargar till länsstyrelsen följdes. I de flesta fall meddelade man, av rapporteringsblanketterna att döma, inom tio minuter efter att skott avlossats.

Dubblerad personal

Länsstyrelserna hade ökat den tjänstgörande personalen kraftigt och i flera fall delat upp uppgifterna så att någon tog hand om det stora intresset från media och privatpersoner, medan andra svarade för kontakten med jaktlagen.

Länsstyrelser och jaktledare nöjda

Från länsstyrelsernas och tjänstemännens sida bedöms sambandet med jaktledare och jägare ha fungerat bra över lag. Samtliga intervjuade jaktledare bedömer också kontakterna med länsstyrelser och besiktningsmän före och under jakten som bra eller mycket bra.

Någon intervjuad berättade dock att det förekommer ett och annat undantag från regeln om friktionsfria kontakter mellan jaktlag, jaktledare och besiktningsmän – om jägare som inte vill ha med besiktningsmännen att göra eller som menar att de gör som de själva vill oavsett vad jaktledaren säger.

Alltför snabb rapport till media ett problem

Den snabba informationen även till media kunde skapa vissa problem. Från Värmland rapporteras att ett team från TV4 på grund av sådan snabb rapportering om var en påskjutning ägt rum var på plats före besiktningsmannen. Jaktledaren hänvisar till riskerna med sådana händelser om till exempel vargen inte har fällts utan ett eftersök pågår. Det gäller också de gånger jaktmotståndare dök upp när en varg fällts. De tidiga besöken innebar dessutom risk för att spår vid och omkring skjutplatsen skulle förstöras. I ett annat fall ledde en tidigt inträffad intervju med en jaktledare till att länsstyrelsen fick rapport om ett avslutat eftersök via radio innan besiktningsmannen hann meddela saken.

Avspårning utan skoter

Vid förra årets licensjakt medgav Naturvårdsverket att skoter fick användas för avspårning av vägnätet. Avsikten var att effektivisera jakten så att samtliga tilldelade vargar skulle fällas så snabbt som möjligt. Användning av skoter är normalt inte tillåten vid jakt.

Fjölårets undantag upprepades inte vid årets jakt, eftersom Naturvårdsverket bedömde att det inte var nödvändigt för att jakten skulle kunna genomföras. Efter jakten har Naturvårdsverket på sin webbplats svarat på frågor om vargjakten. Verket säger där: "Vi tillämpar adaptiv förvaltning och visar det sig att detta undantag behövs så kan vi anpassa oss."

Som tidigare nämnts gav verket i samband med jakten på förfrågan besked om att skoter fick användas på oplogade vägar för att sätta ut passkyttar. Beskedet gav upphov till lite olika tolkningar i olika län.

Tillsammans med den minskade tilldelningen av djur är skoterförbudet för avspårning det moment i villkoren som väckt starkast reaktioner i vissa län. I andra län sågs det inte som något problem. Där berättar länsstyrelsepersonalen att de inte använder skoter i sitt arbete, och att jägarna i allmänhet inte heller gör det. Där åkte man skidor. Dessutom plogades långa vägsträckor på jaktlagens bekostnad för att möjliggöra effektiv jakt. En jaktledare uppger att man plogade vägar för en kostnad på ca 20 000 kr.

I andra län upplevdes skoterförbudet som orättvist med hänvisning till de mycket stora områden som skulle avspåras. Enligt en besiktningsman i Västmanlands län hade skoterförbudet en stor del i att man inte lyckades fälla den tilldelade vargen.

I något län noterar man med viss förvåning att man inte såg till någon skoteranvändning i samband med jakten, men påpekar samtidigt jägarnas beslutsamhet att inte låta sig påkommas med något brott mot bestämmelserna.

Länsstyrelsen i Dalarna uppger å andra sidan att man fått information om skoteranvändning i terräng under jakten. Naturbevakarna där har också observerat att skotertrafiken ökat före och under jakten för att sedan avta.

Det har däremot inte gått att varken bekräfta eller dementera att syftet med skoterkörningen varit att spåra eller driva vargar. Det går ofta inte att skilja mellan allmänhetens tillåtna körning och skoteråkning i syfte att jaga.

Bakspårning i samband med besiktning av fällda djur och eftersök har dock visat att spårning och drivning med skoter inte har förekommit i dessa fall.

Besiktning av fällda djur. Eftersök

När en varg har fällts eller påskjutits får man inte jaga mer inom den jaktledarens ansvarsområde förrän jaktledaren har meddelat fällningen eller påskjutningen till länsstyrelsen. Om vargen har fällts och det återstår fler tilldelade djur kan jakten fortsätta, men den fällda vargen ska besiktigas av en besiktningsman. Är tilldelningen i länet eller den aktuella delen av länet slut avlyses jakten helt.

Om ett djur har påskjutits men inte fallit ska på jaktledarens ansvar skottplatsundersökning och eftersök göras för att man säkert ska kunna avgöra om djuret är träffat eller inte. Om blod inte påträffas längs spårlopan, vargen uppträder normalt och rör sig obehindrat under en längre förflyttning kan den bedömas oskadad. Om den däremot är träffad ska eftersöket fortsätta tills vargen påträffas och kan avlivas. I båda fallen ska resultatet meddelas till länsstyrelsen. Också i dessa fall kontrollerar en besiktningsman det som hänt. Jaktledaren ska redovisa hur eftersöket genomförts.

Som vi har kunnat konstatera i avsnittet om kommunikationen mellan länsstyrelse och jaktlag har villkoren om rapportering och tillfällig och definitiv avlysning fungerat tillfredsställande. Ingen överskjutning har inträffat och ingen jakt har förekommit efter ett SMS-besked om avlyst jakt.

Efter jaktledarens anmälan om ett fällt eller påskjutet djur kontakter länsstyrelsens besiktningsman jaktledaren och kommer överens om tid och plats för besiktningen.

Bakspårning kontrollerar jakten

Besiktningsmännen arbetat oftast i par, två besiktningsmän eller en besiktningsman och en naturbevakare, inventerare eller annan kunnig befattningshavare. Det innebär att en av dem kunnat ägna sig åt det fällda djuret och skottplatsen medan den andre kan bakspåra. Bakspårning är en viktig åtgärd för att bland annat kontrollera att skoter inte har använts för att mana fram vargen.

På samma sätt är det en fördel att vara två vid kontroll av skottplats och eftersök. Besiktningen ska egentligen innebära en kontroll av att allt, skytte, eftersök med mera, skötts ordentligt. Men genom att besiktningsmännen ofta är väl kända och ibland mer erfarna genom sitt arbete med rovdjur händer det att de går in och tar på sig det arbete som åvilar jaktledarna. Det verkar fungera friktionsfritt. Såväl besiktningsmän som jaktledare talar också i huvudsak om ett gott förhållande sinsemellan.

Inga söndertrampade spår

Under förra jakten försvårades skottplatsbesiktningen, bakspårningen och kontrollen av eftersök ibland av att spåren förstörts av tramp och liknande. Detta påtalades bland annat särskilt i Naturvårdsverkets villkor för jakten. Inga problem med söndertrampade spår rapporteras från årets jakt. Några jaktledare beskriver till exempel att de inte har tillåtit någon att gå fram till ett fällt djur förrän besiktningsmannen har kommit till platsen och slutfört sitt arbete.

Störst risk för söndertrampade spår anges "för tidigt" anlända och i något fall jaktmotståndare ha inneburit.

Eftersök utan anmärkning

Under årets licensjakt lossades skott mot 24 vargar. 17 av dem föll döda på skottplatsen och 2 som skadskjutits kunde avlivas. De fem övriga bedömdes efter eftersök vara oskadade. Blodspåren efter en tik visade sig bero på att hon löpte. Vid årets jakt krävdes färre eftersök än vid förra årets, även i relation till det antal djur som fick fällas. (7 eftersök på 20 tilldelade vargar mot 20 eftersök på 28 djur året före).

Från både länsstyrelsens tjänstemän och besiktningsmännen betonas att de eftersök som blev aktuella sköttes på ett bra sätt. De intervjuade talar om erfarna jaktledare och noggranna jägare. En länsstyrelsetjänsteman konstaterar att jägarnas åtgärder och bedömningar genomgående varit korrekta.

Stora avstånd

De stora områden som jakten bedrivs över innebär stora avstånd för besiktningsmännen och kanske långa väntetider för de jägare som fällt en varg. I flera fall försöker besiktningsmännen råda bot på detta genom att ta kontakt med jaktlagen på morgonen. Detta berättas till exempel från Gävleborgs län. Det är ett sätt för besiktningsmannen att visa sig tillgänglig och kunna svara på frågor före jaktstarten.

Kontroll via blanketter

I villkoren ingår att detaljerade uppgifter om jakten ska lämnas på olika blanketter i flera exemplar. Uppgifterna om ansvarig jaktledare, skyttens namn, adress och telefonnummer, datum och klockslag för när djuret fällts eller påskjutits och var det hänt – närmsta plats som finns på en karta i skala 1:100 000, och dessutom den aktuella kommunen, och slutligen djurets kön, ska dessutom redan ha lämnats av jaktledaren när fällningen eller påskjutningen anmälts till länsstyrelsen.

Om vargen är fälld ska besiktningsmannen och skytten tillsammans sedan fylla i en blankett för registrering av fälld varg. Besiktningsmannen ska också dokumentera sin besiktning och provtagning av vargen i en blankett. En eventuell påskjutning med eftersök ska besiktningsmannen och jaktledaren beskriva på en annan blankett.

De intervjuade länsstyrelsetjänstemännen anger att samtliga blanketter kommit in i god ordning, men några pekar på att rapporteringen skulle behöva för-
enklas. Besiktningsmännens åsikter om blankettskrivandet varierar mellan att
det är ett litet problem eftersom det handlar om så få vargar och stor frustra-
tion över att fylla i så många exemplar ibland i väta och blåst. Alla är överens
om att en förenkling skulle vara välkommen. Några besiktningsmän anger att
de brukar fylla i blanketterna ordentligt hemma, eftersom de som skrivs ute
i skogen ofta blir otydliga och svårlästa.

Uppgifterna om påskjutna och fällda vargar ska utöver namn, plats,
klockslag och liknande innehålla information om antal skott, skjutavstånd,
om vargen stått stilla vid skottet, om skytten använt stöd och längden på ett
eventuellt eftersök. Också vargens vikt och bedömda ålder ska uppges.

Kopior av blanketterna angående registrering av fälld varg och provtag-
ningsblanketten ska sändas med den flådda kroppen till SVA. SVA uppger i
sin rapport att båda dessa blanketter saknades i tre fall, enbart registrerings-
blanketten i ett fall och provtagningsblanketten i ett annat.

Det referensprov av hud med hår som besiktningsmannen tar i samband
med besiktningen ska sändas till SVA genom besiktningsmannens försorg. I de
flesta fall lämnades referensprovet tillsammans med kroppen. Från fyra vargar
var det dock för litet. Från en varg hade hudprovet inte kommit in när SVA
lämnade sin rapport.

De blanketter som vi tagit del av är i stort sett kompletta och väl ifyllda.
I ett fall har besiktningsmannen använt en äldre version av blankett. Det inne-
bar att några uppgifter på den uppdaterade versionen saknades. Uppgifter om
skjutavstånd, om vargen rört sig eller stått stilla i skottögonblicket samt om
skytten använt stöd saknas i några fall. Att tidsangivelser på fältblanketten
ibland skiljer sig från vad länsstyrelsen noterat på kontoret kan förmodligen
hänföras till jaktledarnas och besiktningsmännens ibland pressade arbets-
situation.

Skyttet – åtta vargar fällda av första skottet, fem av andra

Till jaktledarens informationsplikt gentemot jaktdeltagarna hör att påpeka att jägarna bör ha förvissat sig om att de har tillräcklig skjutskicklighet för att jaga varg och att deras vapen är väl inskjutna. God skjutskicklighet är en fråga om både säkerhet för de jagande och en djuretisk fråga. Första skottet ska träffa rätt är en jägarregel. God skjutskicklighet får därför ses som ett av villkoren för jakt i strängt kontrollerade former.

En sammanställning av fältpersonalens och jaktledarnas protokoll från jakten visar att åtta av vargarna fällts med ett skott. För fem djur krävdes två skott, ett djur fälldes med tre och ett med sex skott. I två fall har antalet skott inte angetts.

Även om fler än ett skott avlossats behöver det inte innebära att alla har krävts för att döda djuret. I vissa fall avlossar jägaren fler skott än nödvändigt och i trängda lägen för att förvissa sig om att djuret faller och inte bara skadskjuts.

Vid obduktionen av de insända vargkropparna undersöker SVA antal skott, träffar och träffar inom de områden på kroppen som allmänt accepteras som jägarmässigt träffområde och som normalt leder till snabb död. Enligt SVA:s skottstatistik har 53 skott avlossats och 55–57 % av dem har träffat. 28 % finns inom det jägarmässiga träffområdet.

I Naturvårdsverkets beslut tas också upp ett antal andra parametrar som i viss mån kan anses belysa kvaliteten på skyttet. Jägarna uppmanas att beakta risker och svårigheter med skott på långt håll och att endast skjuta rena sidoskott mot stillastående djur.

I en del fall saknas sådana uppgifter, men minst sju av de fällda vargarna uppges ha stått stilla vid påskjutningen, medan fem rört sig. Två vargar som inte fälldes stod också stilla vid påskjutningen, men var båda på långt håll – en på så långt håll att skytten inte borde ha avlossat något skott, vilket såväl han själv som besiktningsman, jaktledare och kolleger påpekade.

De rapporterade skjutavstånden ligger för de fällda vargarna mestadels under 80 meter, några så korta som 10 och 15 meter, medan tre har skjutits på mellan 123 och 164 meter. Två av bomskotten har avlossats på 180 meter eller mer, men andra ligger under 100 meter och något på endast 30.

Både jaktledare, besiktningsmän och länsstyrelsetjänstemän bedömer allmänt skyttet som bättre i år. Några påpekar att skyttet kritiserades lite oförtjänt i fjol, bland annat med hänsyn till att antalet avlossade skott och träffar i ett fällt djur inte säger allt om kvaliteten. Antalet eftersök och skadskjutningar tyder dock på ett bättre och säkrare skytte i år.

Från Svenska Jägarförbundet framhålls att en del av de djuretiska hänsynen vid skytte i samband med jakt snarare syftar till att bevara kvalitet och mängd på köttet från ätbart vilt, och att samma bedömning inte behöver tillämpas vid vargjakt. Mindre djur, även en varg dör snabbt av en kula som passerar genom vitala organ även om den inte träffar i rent sidoläge.

Ingen tillsyn utöver besiktning

Inget län bedrev någon särskild tillsyn av jakten utöver besiktningsmännens kontroller. Länsstyrelsen i Värmlands län framhåller att om en särskild tillsyn ska göras måste tillsynspersonal anställas, utbildas och ges tydligt mandat. Besiktningsmännen hinner inte med fler uppgifter.

En besiktningsman påpekar att det inte finns anledning att kontrollera till exempel vapenlicens och vapen om det inte finns misstanke om brott, och att besiktningsmannen heller inte har sådana befogenheter. Vid brottsmisstanke ska polisen kontaktas. Det samlade intrycket av svaren på våra frågor om tillsyn är att myndigheterna litar på jaktledarnas kontroll av jägarna.

Svaren från länsstyrelsetjänstemän och besiktningsmän tyder också på lite olika uppfattning om vad tillsynen ska innebära och om befogenheter att kontrollera vapenlicens och vapen. En länsstyrelse påpekar att länsstyrelsen inte har något tillsynsansvar enligt jaktlagen. Flera intervjuade önskar klargöranden om tillsynsansvar och befogenheter, medan några anser att det inte råder några oklarheter.

Inte heller några poliskontroller har förekommit under jakten. Däremot bevakade polis de aktivister som protesterade i Dalarna. Vid tips om att en varg fällts efter jaktens avlysning ryckte polisen också ut. Några länsstyrelser tog kontakt med polisen och informerade om jakten. Dalarnas län fick en direktlinje till polisen och i Örebro län anvisades länsstyrelsen en kontaktperson.

Fällda vargar obduceras för kontroll och information

I samband med besiktningen ska jägaren överlämna den flådda kroppen till besiktningsmannen som ska skicka den till Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, i Uppsala. Den flådda kroppen ska vara komplett med alla tår och kotor. Kraniet ska också vara med. Vid obduktionen på SVA kontrolleras träffarnas antal och läge på kroppen, men obduktionen är framför allt till för att ge kunskap om vargarnas hälsotillstånd och eventuella skador, missbildningar och sjukliga förändringar.

Bättre hantering i år

Vid fjolårets jakt lämnade jägarnas hantering av kropparna en del övrigt att önska. Saknade tåben, svanskotor och testiklar noterades på ett antal av de insända kropparna. SVA gick därför ut med en särskild broschyr om hur avpälningen bör gå till och vad som ingår i en komplett vargkropp. Enligt intervjuerna har broschyren emellertid inte nått ut till jägarna i avsedd omfattning.

SVA konstaterar i sin rapport att leveransen av kropparna fungerade mycket bra. Mellan en och tre dagar efter det att djuret fällts kom kroppen till SVA. Hanteringen av kropparna var bättre i år än förra året, men var fortfarande inte helt tillfredsställande. Tåben eller delar av yttersta tåben saknades på sju av kropparna och svanskotor på tre. Däremot fanns i år testiklar och penisben med för samtliga kroppar av hanvargar.

Om en varg är eller misstänks vara angripen av rävskaab ska de angripna delarna av skinnet också lämnas in. Två av vargkropparna som hade skaabliknande hudförändringar kom in med pälsen kvar. Den ena var helt oflådd, den andra var oflådd från halsen och neråt.

SVA påpekar också i sin rapport en ibland oförklarligt stor skillnad mellan den fällda vargens vikt enligt insända blanketter och vikten av den flådda kroppen. Enligt dessa skillnader skulle ett vargskinn kunna väga allt mellan 1,5 och 18 kilo. SVA ser som en av möjliga felkällor att vissa vågar vid vägning ute i skogen inte varit ordentligt kalibrerade.

Det är inte alltid som jägarna själva får en fälld varg. En del överlåter arbetet till en konservator. Inte heller konservatorerna lyckas alltid att skicka en helt komplett kropp. Fler informanter påpekar att även konservatorer borde få del av SVA:s krav och information.

För de jägare som själva avpälisar fällda djur ställer kylan ibland till med problem, eftersom det i stark kyla är svårare att få med alla de små benen ytterst i tassar och svans. Jaktledare berättar att man bett konservatorer som ska bereda skinnet att i efterhand skicka saknade delar till SVA. Jaktledare och besiktningsmän betonar att brister på de insända kropparna i första hand hänger samman med antingen kyla eller förbiseende hos konservatorerna.

Elva hanar, åtta honor

Obduktionen av de fällda vargarna visade bland annat att elva av dem var hanar och åtta honor. Deras vikt låg mellan 28 och 49,5 kilo, och alla utom en bedömdes vara vid medelgott hull. Fem vargar hade medfödda missbildningar. Två hade rävskaab, två äldre skottskador och två andra äldre frakturer. Slutligen hade en lunginflammation, som orsakats av en grankvist i ett luftrör. Ingen varg hade smitta av rävens dvärgbandmask, ingen hade salmonella, men 17 av de 19 hade tarmparasiter.

Information och andra förberedelser

En förutsättning för att jakten ska kunna bedrivas i väl kontrollerade former är att jägare, jaktledare och andra berörda är informerade om gällande villkor och väl förberedda för sina uppgifter.

Myndigheternas information om jakten

Att döma av svaren på våra frågor anser de flesta som intervjuats att såväl länsstyrelsernas som Naturvårdsverkets förhandsinformation har varit tillräcklig och i många fall mycket bra. En jaktledare menar att såväl han som en hel del jägare har varit väl pålästa genom Naturvårdsverkets webbplats.

Skoterfrågan hör till det som vållat en del problem. Där bedömer några länsstyrelsetjänstemän och jaktledare att Naturvårdsverkets svar på frågor om tillåten och förbjuden skoteranvändning varit otydligt, något som sedan påverkade länsstyrelsernas information till jaktledarna. Det förefaller som om olika besked har getts från olika länsstyrelser.

Jaktledarnas syn på länsstyrelsernas information är genomgående positiv. Kommentarer sträcker sig från jättebra, mycket bra med snabba svar på frågorna till att länsstyrelsen gjorde vad de skulle, men förlitade sig i övrigt på Jägareförbundet. Besiktningsmän och jägarorganisationerna bekräftar bilden av tillfredsställande information. Man har ”inget att klaga på”, enligt båda jägarorganisationerna. Besiktningsmännen har heller inte hört några klagomål i fält.

Länsstyrelserna berättar om en effektiv hantering, bland annat med SMS med hänvisningar till respektive webbplats, annonser i pressen etcetera. Naturvårdsverkets sena beslut om jakten ledde dock till att länsstyrelsernas information kom ut sent.

Naturvårdsverkets beslut i sig uppges av någon jaktledare som ”på tok för mångordigt”. För att vara tillgängligt för jägarna i gemen måste det tas fram en kortform.

Vargseminarium i västra Götaland

Länsstyrelsen i Västra Götaland arrangerade den 1 december 2010 ett seminarium om varg och vargjakt med deltagande från ett stort antal jaktvårdskretsar och lokalavdelningar av LRF. Även Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Svenska rovdjursföreningen och polisen deltog, liksom en lokalavdelning av Naturskyddsföreningen.

Ämnena för seminariet var erfarenheter av 2010 års vargjakt och viktiga frågor inför 2011 års jakt. Också frågor kring genetisk förstärkning av vargstammen, bland annat utsättning av varg, diskuterades.

Viltskadecenter utbildar besiktningsmän

Viltskadecenter anordnar årligen grundutbildning för besiktningsmän, och den är obligatorisk för nya besiktningsmän. Dessutom anordnas olika former av fortbildning dit såväl besiktningsmän som länsstyrelsernas rovdjurshandläggare får inbjudan. Årets kurs var inriktad på förberedelse för björnjakten, men omfattade också praktiska moment i besiktningen av varg.

Jägarorganisationerna – infoträffar och skjutövningar

Svenska Jägareförbundet uppger att man i december 2009 arrangerade möten för jägare i varglänen med konkret information inför vargjakten. Cirka 1700 personer deltog i dessa möten. Under 2010 erbjöd man sina jaktvårdskretsar en utbildning under benämningen *Temakväll varg* som omfattade såväl biologi, förvaltning som jakt. I länen med vargjakt tog cirka 600 personer del av denna utbildning. Några besiktningsmän berättar att de själva medverkat.

Inför vargjakten 2011 togs ett nytt presentationsmaterial fram som visades vid möten om älgförvaltning och andra aktuella ämnen. Uppskattningsvis kom denna information cirka 1000 jägare till del före vargjakten. I december-numret av Svensk jakt gavs ytterligare information inför vargjakten

Jägareförbundet har också lanserat ett skyttekoncept som kan anpassas till olika typer av vilt. Många jägare övningssköt enligt det med avseende på varg.

Från länsstyrelsetjänstemännens sida antar man att dessa träffar bidrog till en lugnare attityd bland jägarna, bland annat genom råd och information om skytte och uppträdande på vargpass. I något län distribuerades också en folder. Jaktledare berättar om bra material från Jägareförbundet för studie-cirklar och övningsskytte.

En besiktningsman berättar dock att han till sin bestörtning fått höra att man vid någon informationsträff gett rådet att skjuta undan föräldraparet i ett revir. Han menar att det är just sådant som leder till oskygga valpar och ung-vargar som söker sig till bebyggelse och ställer till oro. Det visar bland annat de erfarenheter som rapporteras från Dalarna.

Vid sidan om information och utbildning riktad till jägarna vände sig Jägareförbundet till media, bland annat med erbjudande om plats för journalister i jaktlag för att de skulle få uppleva jakten i verkligheten. Gensvaret blev så stort att det blev svårt att finna plats för alla intresserade. Tillsammans med LRF inbjöd man också media till ett pressmöte om jakten strax för jul 2010.

Två korta filmer med Intervjuer med ordföranden i Jägareförbundets rovdjursråd och ordföranden i Jägareförbundet Värmland lades ut på organisationens webbplats för att informera om hur jakten går till, om jägarnas förberedelser och så vidare.

Ett så kallat Newsmillseminarium över Internet anordnades tillsammans med LRF dit opinionsbildare inom vargjakt, rovdjursföreningar och Naturskyddsföreningen inbjöds. Seminariet genererade mycket fakta och fick enligt Jägareförbundets informationschef ett stort antal besökare och diskussionsinlägg.

Jägarnas Riksförbund informerade om vargjakten i sin tidning. Organisationen anser att Sveriges jägare är välutbildade och knappast behöver mer utbildning.

Omfattande förberedelser i jaktlagen

Jaktledarna i samtliga jaktlän vittnar om långvariga och omfattande förberedelser inför jakten. En jaktledare uppger att han ägnade 300–400 timmar åt uppgiften.

I Västra Götalands län samlade man till exempel 150 jägare från tre kommuner och enades om riktlinjer för jakten, man fördelade arbetsuppgifter och satte upp skjutregler (stillastående, bredsida och skjutavstånd under 100 meter). Man kom också överens om hur eventuella aktivister skulle bemötas. Jägarna skulle uppmanas att låsa i sina vapen i bilarna, söka föra dialog och absolut inte göra något som kunde vändas emot dem. I det skarpa läge som sedan uppstod visade det sig också fungera.

Också i andra län och jaktområden träffades jaktledarna och planerade jakten. I något fall träffades man också efteråt för uppföljning och lärande. Man höll skjutövningar, bland annat mot skjuttavlor av varg i naturligt storlek. Det berättas om temakvällar, träffar inom älgskötselområden, utbildning i vargkunskap och, mailkontakter med jägare.

I Örebro län hade man inom ett större jaktområde möjlighet att gallra bland jägarna. Varje ordinarie jaktlag erbjöds att delta med ett par jägare i vargjakten och man fick på så sätt mest erfarna jägare i laget och också några yrkesjägare.

Från Gävleborgs län redovisas mycket omfattande förberedelser sedan långt före jul. I ett område lämnade samtliga jaktlag som var intresserade av samordning av jakten skriftligt intyg om upplåtelse av sin jaktmark för vargjakten till en jaktledare. Här fick alla intresserade jägare delta under förutsättning av förberedande övningsskjutning och väl inskjutna vapen. Gällande krav inför jakten delades ut skriftligt.

Jägare, besiktningsmän, media och allmänhet

I centrum för intresset i denna uppföljning av licensjakten efter varg står genomförandet av jakten och frågan om jakten har bedrivits under strängt kontrollerade former. En uppföljning av hur acceptansen för varg i landet har utvecklats med hänsyn till jakten skulle kräva en betydligt mer omfattande och annorlunda upplagd studie över längre tid. Vi har ändå genom ett antal frågor till våra informanter sökt få en bild av jägarnas inställning till jakt på varg. Vi tar också upp några synpunkter på medias inställning och agerande.

Jakt av intresse eller plikt?

På vår fråga om jägarnas inställning till vargjakten och de viktigaste skälen till att man jagar fick vi likartade svar från jägarorganisationerna och länsstyrelsetjänstemän, besiktningsmän och jaktledare. Det viktigaste skälet till att man jagar är för många önskan att hålla vargstammen på en acceptabel nivå och därmed påverka möjligheterna för annan jakt – älg, rådjur med mera. Från Örebro län bedömer till exempel en jaktledare att man lyckats uppnå en acceptabel nivå – älgstammen är där på väg tillbaka, och sedan man skjutit en varg som tagit många hundar kan man jaga med hund igen. En annan påpekar att jakten är nödvändig för att upprätthålla vargens naturligt skygga beteende.

Men det finns också ett stort intresse för rovdjursjakt, och våra informanter anser att flertalet av dem som jagade också gjorde det av intresse för jakten som sådan. Några jämförde med jakt på lo och björn, och förmodade att också vargjakten kunde vara på väg att bli en ”riktig” jakt och inte bara en jakt för att decimera stammen.

Från flera håll menade man att av de två kategorierna som vill jaga för jaktens skull respektive bli kvitt vargarna, var det i år främst det intresserade jägarna som gav sig ut i skogen.

Det verkar också vara en vanlig uppfattning bland informanterna att de flesta jägare har insikt om att vargen ska få finnas, men att problemet är var den ska finnas. Det förefaller också vara färre som nu talar för en nollvision. Flera bedömer att de yngre jägarna har större förståelse för förvaltningsbestämmelserna, även om inte heller de gärna ser varg i sina jaktområden.

Även om flera vittnade om stort intresse för jakten som ny och spännande, menar Jägareförbundet att vargjakten varken är särskilt intressant eller spännande.

En jaktledare ansåg också att jakten för dem som sliter hårt, främst jaktledare och spårare inte är någon trevlig jakt. Han ansåg den vara arbetsam, jäktig och med ständig oro för att misstag ska begås. De stränga kraven, med risk för rättsligt efterspel i händelse av misstag, tillsammans med pressen från medierna, främst på riksplanet, blir enligt hans åsikt för mycket för att jakten skulle kunna upplevas som intressant. ”Man ser hela tiden gallret framför sig om något skulle gå snett”. Däremot kan den nog vara trevlig för den som bara sitter på pass, menade han.

För att få bättre översikt och kontroll över jaktens förlopp berättar någon jaktledare att han själv deltar i jakten utan vapen.

Många protester via E-post

Om ”varghatarna” utgör den ena ytterligheten, så består den andra av alla dem som av stort intresse för djuren eller av allmänt missnöje över beslutet om en licensjakt på olika sätt försöker avstyra eller störa jakten. Det kan handla om aktivister som ger sig ut i skogen och för oväsen för att skrämma bort djuren från jägarna som rapporterats från Västra Götaland, Värmland och Dalarna. Det handlar också om protestmail, som kommit in till de olika länsstyrelserna, mellan några hundra och upp mot 800 stycken. De flesta mailen var av typen massutskick.

Minst en jaktledare och en skytt har blivit hotade via mail. Hotet mot skytten polisanmälades.

Från en länsstyrelse berättas också om en person som ringde och ”filibuster-talade”, det vill säga försökte upphålla tjänstemannen med samtal för att förhindra kommunikationen med jägarna.

Namn men inte adress och telefon

Enligt en dom i Kammarrätten går det inte att hemlighålla skyttarnas namn. Sekretessfrågan behandlas lite olika i olika län, och från flera länsstyrelse-tjänstemän önskar man en gemensam policy. Man vill inte sprida uppgifterna i onödan med tanke på risken för hot och trakasserier från jaktmotståndare. Vanligast verkar vara att länsstyrelserna lämnar ut namn, men inga andra kontaktuppgifter. Men om man befarar hot har man rätt att inte lämna ut ett namn.

En jaktledare reagerar också mot att jaktledarnas namn anses vara av ”allmänt intresse”.

Farhågor om repressalier från aktivister gjorde det på vissa håll svårt att få jaktledare att ställa upp. En som motvilligt gjorde det berättar att flera personer, bland annat politiker och lantbrukare, som annars brukar fungera som jaktledare avstod när det gällde vargjakten.

Sensationsjakt och intresse – olika infallsvinklar hos media

Pressen på jaktledare och jägare är mycket större vid vargjakt än vid andra former av jakt på grund av det stora massmediala intresset.

I vissa län upplevde man ett stort mediepådrag även i år, medan det verkar ha varit lugnare och ”hanterbart” i andra. Från några länsstyrelser rapporteras om stort intresse även från medier i Europa, främst Tyskland och Italien.

Framför allt besiktningsmän men även jaktledare ser en betydande skillnad mellan riksmedia och lokal press, radio och TV. Man upplever att de stora kvällstidningarna enbart söker sensation och konfrontation, medan man möter ett mer genuint intresse för jakten och djuret hos lokala medier.

2011 års nya bestämmelser och kommande jakt

I beslutet om 2011 års licensjakt hade en del bestämmelser ändrats och nya tillkommit eller förtydligats. Det gällde bland annat jakttid, skoteranvändning och tilldelningen av djur. Vi har ställt frågor om dessa och andra förändringar och också bett om synpunkter på vad som bör ändras inför kommande jaktbeslut.

Kritik rörande tilldelning

Som nämnts inledningsvis ledde den minskade tilldelningen av varg till stor besvikelse i samtliga jaktlän och till uppmaningar om bojkott av jakten på en del håll. I några län deltog färre jägare än tidigare, bland annat med hänvisning till den lägre tilldelningen, även om detta kanske inte var den enda eller den huvudsakliga orsaken. Några markägares stängning av skogsbilvägar i Västmanland var uttryckligen en form av bojkott.

Intervjuade tjänstemän på några länsstyrelser, liksom besiktningsmän, jaktledare och representanter för jägarorganisationerna talar om ett beslut som grundar sig på ofullständigt material om antal föryngringar och en överdriven tillämpning av försiktighetsprincipen. Man menar att detta riskerar att minska förtroendet för Naturvårdsverket. Kritiken mot beslutet får sägas vara enhällig.

Årets begränsade tilldelning bedöms av flera informanter komma att leda till ett behov av mycket stor avskjutning nästa år om riksdagens mål om högst 210 individer och 20 föryngringar ska kunna hållas¹. En tillräckligt stor tilldelning befaras samtidigt bli svår att få till stånd med hänsyn till bevarandesidan.

Jägareförbundet betonar vikten av stor tydlighet med underlaget för tilldelningen inför kommande beslut.

En besiktningsman framhåller att fortlöpande jakt är nödvändig för att goda former för vargjakt ska kunna utvecklas. Han menar att uppehåll i jakten eller för liten tilldelning äventyrar en sådan utveckling.

¹ Regeringen hävde den 16 augusti 2011 den tillfälliga begränsningen av vargstammen. Naturvårdsverket ska för beslut om jakt efter varg inte längre utgå från den tidigare gällande tillfälliga begränsningen av vargstammen till högst 210 individer (M2011/2803/Nm).

Skoterförbudet irriterade

Vid sidan om tilldelningen var förbudet mot att använda skoter för att spåra av på oplogade vägar det som väckte mest negativa reaktioner i flera jaktlän. Reaktionerna skiljer sig också ibland åt mellan länsstyrelsetjänstemän, besiktningsmän och jaktledare i samma län.

Besiktningsmän och jaktledare ser i större utsträckning behovet av skoter, men också från några länsstyrelser påpekar man svårigheterna att söka spår över stora avstånd när man inte kan använda skoter på oplogade vägar. Jakten blir mindre effektiv och tar längre tid. Som exempel anför Länsstyrelsen i Värmlands län att jakten detta år tog en dryg vecka mot en dag föregående år. Från Västmanland hävdas att avsaknaden av skoter hade en viktig del i att den tilldelade vargen inte kunde fällas. I Gävleborgs län menar man att det blir omöjligt att jaga i avlägsna områden med långa oplogade skogsbilvägar.

Som vi har redovisat i det föregående framhåller också många att det inte går att skilja annan skoteråkning från sådan åkning för att söka varg.

Bestämmelserna i Naturvårdsverkets beslut och det senare meddelade tillståndet att använda skoter på oplogade skogsbilvägar och liknande för att köra ut passkyttar upplevdes som otydliga och har tolkats på lite olika sätt av olika länsstyrelser och jaktledare. En besiktningsman påpekar att tillåtelsen att ställa ut skyttar med hjälp av skoter strider mot jaktlagstiftningen och rekommenderar att lagstiftningens gängse regler för terrängkörning används även under vargjakten. Andra önskar som förändring till kommande jakt att terrängfordon ska få användas för avspårning på samma sätt som vid första årets jakt.

Jägarorganisationerna kräver ändrade regler så att avspårning med skoter åter blir tillåten. I de stora skogsområdena kommer annars ingen jakt att kunna bedrivas, menar de.

Oavsett vilka regler som beslutas bör bestämmelserna göras tydligare enligt många önskemål.

Jakttiden – positiv på kontoren, negativ i skogen

Tjänstemännen på länsstyrelserna och besiktningsmännen är nästan odelat positiva till senareläggningen av jakten. Det har inneburit mer tid för planering och information, menar flera intervjuade. Många uppskattar att helgerna inte påverkades. Man pekar också på längre dagar och mera ljus och att risken för stark kyla minskar.

Bland jaktledarna är inställningen mer negativ, och man får medhåll av någon besiktningsman. Jaktledarna föredrar i allmänhet en tidigare jaktstart och menar att man behöver all tid man kan få. En snöfattig vinter kan försvåra jakten rejält. Blir det aktuellt att jaga fler djur behövs också längre tid,

menar man. För många jägare är det angeläget att kunna använda helgerna för jakt. Den ändrade jakttiden ställde också till med problem med avseende på andra inplanerade aktiviteter. En fastställd jakttid som är lika från år till år är därför att föredra, menar några.

De som önskar en tidigarelagd jakt tänker sig i allmänhet en återgång till början av januari, medan det finns de som skulle vilja börja betydligt tidigare; i november eller december. De menar att man då kan utnyttja spårnö utan att samtidigt behöva ploga eller använda skoter eller klä sig i polarställ.

Den bortre gränsen för jakttiden – 15 februari – innebär för Västmanlands läns del att jakten inte avblåstes förrän då, eftersom inget djur fällts. Det betydde också att man avstod från planerad inventering och märkning av varg för att inte störa lo-jakten som började den 1 mars. Från länsstyrelsen rekommenderar man att risken för sådana krockar beaktas inför nästa beslut om jakttid. En jaktledare framhåller att jaktens avslutning ligger nära inpå parningssäsongen för varg, vilket kan vara olyckligt.

Jaktledarna noga med bestämmelserna

Inställningen till att jaktledarnas skyldighet att informera om gällande regler förtydligats i beslutet inför årets jakt är huvudsakligen positiv bland dem som yttrat sig över det. En besiktningsman menar att det knappast innebär någon förändring mot tidigare eftersom jaktledarna, oavsett villkoren, är noga med att tala om vad som gäller för jakten, att de har hög ansvarskänsla och följer bestämda rutiner med att informera alla jaktdeltagare.

Länsstyrelsen i Gävleborg anser dock att det saknas kriterier för vad som egentligen innebär ”strängt kontrollerade former” och önskar förtydliganden av detta. Man vill också ha ett möte mellan länsstyrelserna och Naturvårdsverket några veckor före jaktstarten för att diskutera, ställa frågor och reda ut oklarheter.

En jaktledare säger sig vara så medveten om sitt ansvar att han känner sig utsatt för stor stress. Han oroar sig för att något ska gå snett, att missa att meddela någon om att jakten avslutats eller att någon jägare ska göra något oöverlagt. Han önskar att man något kunde släppa på kraven och restriktionerna. Följden av ett misstag kan bli rättssak med personligt stora konsekvenser.

Samtidigt framför man från länsstyrelsen i ett annat län synpunkter på än starkare kontroll av jaktens genomförande och en precisering om vem som ska utföra vilken kontroll. Syftet med kontrollen skulle närmast vara att bekräfta för allmänhet och andra att jägarna sköter sig bra, vilket länsstyrelsen anser att de gör.

Synpunkter och önskemål inför kommande jakt

Riktad jakt hellre än slumpmässig avskjutning

Från flera håll, såväl handläggare på länsstyrelser som besiktningsmän och jaktledare, höjs röster för att förändra vargjaktens inriktning från slumpmässig avskjutning till riktad jakt på individer eller revir.

Framför allt rekommenderas att jakten ska kunna riktas mot individer eller hela skadegörande revir. I stället bör man bevara dels ”anonyma” revir som finns utan att märkas eller göra skada, dels revir med särskilt värdefulla gener. Revir som har funnits länge bör också kunna utsättas för jakt för att främja bytesdjuren, älg och rådjur, men också för att ge jägarna i området möjlighet att åter bedriva jakt med hund. En slumpmässig jakt kan leda till att man skjuter vargar som inte gör skada och lämnar fältet fritt för nya, som kanske kan vara problematiska.

Ett förslag finns också om att hellre tillämpa en generell jakt med längre jakttid och som avlyses när en tilldelad kvot har fällts, ungefär som vid björn-jakt. Det skulle göra det möjligt att jaga när förutsättningarna är gynnsamma, och man skulle slippa den hetsigare situationen när allt händer eller kan hända under tre–fyra timmar den första jaktdagen, menar en förslagsställare.

Erfarenheten av föräldralösa oskygga ungvargar som ställer till problem och oroar i byarna har också lett till ett förslag om att inrikta jakten mot valpar och ungdjur i stället för att rikta in sig på föräldradjur.

Inför kommande jakter efterlyser en länsstyrelse en strategi och beredskap för vad som ska göras om båda föräldradjuret faller i ett vargrevir. Det finns ett stort behov av att få erfarenhet av hur unga vargar hanterar situationen. En åtgärd kan vara omedelbar radiosändarmärkning av föräldralösa valpar.

Ändra reglerna för eftersök

Bestämmelserna för eftersök på skadskjutna vargar bör ändras för att undvika onödigt lidande för ett skadat djur. Vid en befarad skadskjutning avlyses jakten. Det leder till att man under ett eftersök inte vågar skjuta på en varg om man inte är till hundra procent övertygad om att den är skadskjuten. Förslagsställaren menar att följden skulle bli katastrofal för såväl skytt som jaktledare om det visade sig att man skjutit fel varg eller att den varg man trodde var skadskjuten faktiskt inte var det. Risken blir att ett skadat djur släpps förbi och kan få gå länge med skadan.

Förtydliga och sammanfatta jaktbeslutet

I några av våra intervjuer framhålls att Naturvårdsverkets beslut om licensjakten är långa och svårlästa även för personer med erfarenheter av myndighetstext. Det finns till och med jägare som säger sig avstå från jakten av rädsla för att inte begripa alla delar och riskera att göra fel. Ett starkt önskemål är att reglerna ska sammanfattas och göras mer begripliga. Det finns också önskemål om tydligare precisering av vilken kontroll som vilken part ska genomföra. I det sammanhanget påpekas också behovet av tillräckliga resurser för kontrollen

Många detaljer och kommentarer som ändå är av intresse bör finnas med som en bilaga i beslutet för den som vill veta mer om underlag för beslutet, syftet med olika bestämmelser och så vidare.

Det är också angeläget att beslutet kommer i god tid, eftersom förberedelserna för jakten är tidskrävande.

I samband med regeldiskussionerna önskar en länsstyrelse att samtliga vargjägare ska vara registrerade och ha genomgått viss utbildning. De bör dessutom ha genomfört ett godkänt skytteprov för att få delta i jakten. Länsstyrelsen anser inte att det räcker med att jaktledarna är registrerade.

Undvik krock mellan jakt och märkning och inventering

Om jakten drar ut på tiden riskerar den bortre gränsen för jakten att inkräkta på möjligheterna att inventera och märka varg om man samtidigt vill undvika att störa lojakten. Risken för sådana krockar behöver beaktas inför nästa beslut om jakttid.

Förenkla blanketthanteringen

Framför allt besiktningsmännen är angelägna om att blanketthanteringen ska förenklas. Flera olika blanketter i flera kopior är svåra att hantera i kyla, väta och blåst. Dessutom ska de skickas åt flera olika håll. Eftersom uppgifterna ändå ska digitaliseras borde det gå att hitta ett system där samtliga mottagare till de olika uppgifterna skulle kunna hämta dem via nätet när de väl blivit inmatade med utgångspunkt från besiktningsmännens uppgifter. Det skulle ändå kräva en viss blanketthantering i skogen, men i mindre upplaga.

Bättre märkning av skinn och flådda kroppar

Det har också förts fram önskemål om ett säkrare sätt att försäkra sig om att skinn och flådda kroppar som hör ihop också hålls samman. Det händer att de papperslappar som sätts på det fällda djuret på jaktplatsen kommer bort hos eller på väg till konservatorn. Förslagsställaren tänker sig att någon typ av plastbricka skulle kunna fästas i muskulaturen bredvid buksnittet.

Stöd till jaktledare

En jaktledare anser att en personlig kontaktperson vid länsstyrelsen skulle underlätta arbetet både under förberedelserna för jakten och under själva jakten. Det skulle kunna vara en besiktningsman som kan kontaktas på mobiltelefon när det uppstår oklara situationer.

Sekretess

Med tanke på att den som fällt en varg och även deras familjer ibland hotas bör skyttarnas namn inte offentliggöras. Förslagsställaren menar att risken för hot är sådant att man bör kunna ha en generell regel om sekretess i dessa fall.

Källförteckning

Tryckta källor

Myndigheters beslut och rapporter

Länsstyrelsen i Dalarnas län 2011. Rapport om licensjakten på varg i dalarnas län 2011, Dnr 218-1965-2011.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län 2011. Utvärdering av licensjakten på varg i Gävleborgs län 2011. Dnr 218-3116-10.

Länsstyrelsen i Värmlands län 2011. Licensjakten efter varg 2011 – rapport från Värmlands län. Dnr 218-4367-2010.

Länsstyrelsen i Västmanlands län 2011. Licensjakt efter varg i Västmanlands län 2011. Dnr 218-585-11.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2011. Rapport vargjakten 2011 i Västra Götalands län. Dnr 511-239-2011.

Länsstyrelsen i Örebro län 2011. Rapport licensjakt på varg i Örebro län. Dnr 5118-711-2011.

Naturvårdsverket 2010. Beslut om licensjakt efter varg 2011. Dnr NV 03454-10.

Naturvårdsverket 2011. Licensjakt efter varg 2010 – genomförande och utfall. Rapport 6408.

Statens Veterinärmedicinska Anstalt 2011. SVA:s undersökningar av vargar fällda under licensjakten 2011. SVA:s rapportserie 18, ISSN 1654-7098.

Viltskadecenter 2011. Licensjakt varg 2011. DNA-analyser och inventeringsdata. Uppdragsrapport till Naturvårdsverket. Rapport från Viltskadecenter 2011-2, version 1.0.

Viltskadecenter 2010. Inbjudan till årlig kurs ”Besiktning av statens vilt”.

Övrigt

Jägareförbundet Värmland och länsstyrelsen i Värmlands län 2011. Pressmeddelande om Rov-SMS.

Svenska Jägareförbundet 2011. Därför jagar vi varg.

Svenska Jägareförbundet 2010. Presentationsmaterial inför vargjakten 2011.

Kammarrättens dom – Kammarrätten i Göteborg 2010-06-09 i fråga om rätt att ta del av allmän handling. Mål nr 1398-10

Webb-material

Naturvårdsverkets webbplats. Frågor och svar om licensjakt 2011.

Naturvårdsverkets webbplats. Anmälda vargjägare 2011.

Uppföljning av licensjakten efter varg 2011

Förhållandena under jakten

Hösten 2009 beslutade riksdagen att den svenska vargstammens tillväxttakt ska begränsas tillfälligt och regleras genom begränsad licensjakt, kompletterad med skyddsjakt. Vintern 2011 genomfördes den andra licensjakten efter varg i Sverige. I den här rapporten följs genomförandet upp av årets licensjakt. Syftet med uppföljningen är att ta tillvara erfarenheter och lärdomar inför framtiden. Även detta år genomfördes jakten på ett sätt som motsvarar Naturvårdsverkets krav i beslut om jakten, krav som syftar till att jakten ska äga rum under strängt kontrollerade former. Jakttiden ändrades jämfört med förra årets beslut, och jakttiden bestämdes till 15 januari – 15 februari. I årets beslut fick inga terrängmotorfordon användas för att söka spår efter varg. I stor utsträckning organiserades och genomfördes jakten på samma sätt som i fjol. Såväl länsstyrelsernas tjänstemän som besiktningsmän och jaktledare vittnar om en lugnare jakt detta år. I samband med jakten inkom dock ett stort antal protestmail till myndigheterna och på vissa håll stördes jakten av jaktmotståndare. Kommunikationen mellan myndigheter och jaktutövare har rapporterats fungera väl.

